

Selvitys ammattiliittojen ja YTK-yhdistyksen tarjoaman oikeusavun laajuudesta ja tasosta

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
2016

Tämä selvitys on tehty Ammattiliitto Pro ry:n toimeksiannosta. Tiedot on kerätty osin selvityksen kohteina olleiden yhdistysten ja osin yhdistyksille oikeusturvavakuutuksia tarjoavien vakuutusyhtiöiden verkkosivuilta sekä tarvittaessa puhelimitse ammattiliitoilta. Tiedot on kerätty huhti–kesäkuussa 2016.

Johdanto

Suhtautuminen ammattiliittojen jäsenyyteen on muuttunut – suurelle osalle työntekijöistä liiton jäsenyys ei ole enää itsestäänselvyys, vaan jäsenyyttä tarkastellaan käytännön kysymyksenä. Moni ihminen suhtautuu jäsenyyteen kuten kulutushyödykkeeseen, jonka hinnan ja laadun välisen suhteen on oltava sopiva. Yksi keskeinen syy ihmisten asenteen muuttumiseen on se, että ammattiliitoille on tullut vaihtoehto. Eräs keskeisimmistä syistä kuulua ammattiliittoon on ollut ansiosidonnaisen työttömyysturvan saaminen, joka edellyttää työttömyyskassan jäsenyyttä. Suomessa työttömyyskassat ovat perinteisesti toimineet ammattiliittojen yhteydessä. Vuonna 1992 toimintansa aloittaneen Yleisen työttömyyskassan YTK tunnettuuden lisääntymisen myötä siitä on tullut kilpailija ammattiliittojen yhteydessä toimiville työttömyyskassoille.

Työttömyysturvan taso on määritelty lainsäädännöllä eikä sillä voi kilpailla. Ammattiliitot tarjoavat jäsenilleen työttömyysturvan ohella muita etuja, kuten oikeudellista apua työsuhteeseen liittyvissä asioissa, myös YTK:n yhteyteen vuonna 2006 perustettu YTK-yhdistys ry tarjoaa jäsenilleen oikeudellista apua työsuhteeseen liittyvissä asioissa. Tämän avun sisältöä ei ole laissa määritelty ja se on erilainen sekä eri ammattiliitoissa sekä YTK-yhdistyksessä.

Muu kuin ammattiliittojen ja YTK-yhdistyksen oikeusapu työhön liittyvissä asioissa

Monilla suomalaisilla on oikeusturvavakuutus liitännäisenä esimerkiksi kotivakuutuksen yhteydessä. Oikeusturvavakuutuksissa työhön liittyvät asiat on kuitenkin rajattu vakuutusturvan ulkopuolelle, joten ne eivät tarjoa mitään turvaa näissä asioissa.

Valtion tarjoaa yleistä oikeusapua pienituloisille ihmisille. Työhön liittyviä asioita ei ole rajattu oikeusavun ulkopuolelle. Tulorajat ovat kuitenkin tiukat, esimerkiksi yksin asuva ihminen saa oikeusapua ilmaiseksi vain, jos hänen käyttövaransa ovat korkeintaan 600 euroa kuukaudessa ja jää kokonaan ilman oikeusapua, jos käyttövarat ovat yli 1 300 euroa kuukaudessa. Puolisoilla vastaavat tulorajat ovat 1 100 ja 2 400 euroa. Lisäksi oikeusavusta ei makseta vastapuolen oikeudenkäyntikulua, jos juttu hävitään tuomioistuimessa.

Työsuojeluviranomaiset tarjoavat puhelinneuvontaa työhön liittyvissä asioissa. Neuvonta kattaa mm. työsuhteeseen, työympäristöön ja työhyvinvointiin liittyvät asiat.

Jos työntekijällä ei ole mahdollisuutta saada oikeusapua ammattiliiton, yleisen oikeusavun tai YTK-yhdistyksen kautta, hän joutuu maksamaan oikeusavun itse. Asianajajien tuntiveloitus on tyypillisesti noin 200–300 euroa. Jos riitä joudutaan viemään oikeuteen, kulut ovat alioikeudessa vähintään tuhansia euroja – tyypillisesti kulut ovat noin 10 000–20 000 euroa osapuolta kohti, mutta voivat nousta huomattavasti korkeammiksikin. Jos työntekijä voittaa oikeudenkäynnin, vastapuoli veloitetaan yleensä maksamaan hänen kulunsa ja työntekijän hävitessä hän joutuu maksamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut.

Ammattiliittojen ulkopuolelta työntekijöiden on myös vaikeaa löytää työoikeuteen erikoistuneita lakimiehiä, koska nämä ovat pääosin joko ammattiliittojen tai työnantajaliittojen palveluksessa. Asianajotoimistoissa löytyy myös työoikeuteen erikoistuneita asianajajia, mutta usein heidän kokemuksensa työsuhteasioista on vähäisempi kuin ammattiliittojen lakimiehillä. Lisäksi asianajotoimiston voi olla mahdotonta ottaa hoitaakseen työntekijän toimeksiantoa, koska sillä on tai sillä on ollut toimeksiantoja työnantajan kanssa.

Ammattiliitto Pro

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	kyllä
palkkasaatavat konkurssissa	kyllä
työhön liittyvät rikosasiat	ei, jos tahallinen rikos
työhön liittyvä sosiaaliturva	
• työttömyys	
◦ työttömyysturva	kyllä
• työnantajan järjestämät lisäeläkkeet/eläkevakuutukset	kyllä
• työkyvyttömyyseläke	kyllä
• vakuutukset	
◦ työtapaturma	kyllä
◦ ammattitauti	kyllä

Avun muoto liiton omat lakimiehet, ruuhkatilanteissa liiton maksama ulkopuolinen asianajaja

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja	vakuutetulle vähäinen merkitys
omavastuu	0 €
oikeudenkäyntikulujen katto	ei
kulut oikeuden ulkopuolella	ei
vastapuolen kulut hävittäessä	kyllä

Neuvottelut työnantajan kanssa kyllä

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat	kyllä
sisältö	kaikki
rajoitukset	ei

Työhön liittymättömät asiat puhelimitse (Eversheds Asianajotoimisto)
sisältö kattaa tilanteet, jotka voit esittää puhelimesta ilman, että lakimies perehtyy asiakirjoihin tai muuhun materiaaliin

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus	kyllä (Turva)
omavastuu	100 €
korvauksen katto	100 000 €
rajoitukset	ei tahallisuus eikä törkeä huolimattomuus

Insinööriliitto

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	kyllä
palkkasaatavat konkurssissa	kyllä
työhön liittyvät rikosasiat	ei, jos tahallinen rikos tai törkeä huolimattomuus
työhön liittyvä sosiaaliturva	
• työttömyys	
◦ työttömyysturva	kyllä
• työnantajan järjestämät lisäeläkkeet/eläkevakuutukset	kyllä
• työkyvyttömyyseläke	kyllä
• vakuutukset	
◦ työtapaturma	kyllä
◦ ammattitauti	kyllä

Avun muoto oikeusturvavakuutus (If), käytetään omia tai ulkopuolisia lakimiehiä

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja	vakuutetulle vähäinen merkitys
omavastuu	15 %, vähintään 150 € (liiton suosittalema tai liiton oma lakimies)
	30 %, vähintään 300 € (muu lakimies)
oikeudenkäyntikulujen katto	20 000 € (liiton suosittalema tai liiton oma lakimies)
	10 000 € (muu lakimies)
kulut oikeuden ulkopuolella	kyllä, sisältyvät em. kattoon
enimmäisraja vakuutuskauden aikana	-
vastapuolen kulut hävittäessä	kyllä, sisältyvät em. kattoon

Neuvottelut työnantajan kanssa kyllä

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat	kyllä
sisältö	kaikki
rajoitukset	ei

Työhön liittymättömät asiat puhelimitse (Eversheds Asianajotoimisto)
sisältö kattaa tilanteet, jotka voit esittää puhelimesta ilman, että lakimies perehtyy asiakirjoihin tai muuhun materiaaliin

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus	kyllä (If)
omavastuu	100 €
korvauksen katto	100 000 €
rajoitukset	ei tahallisuus eikä törkeä huolimattomuus

Tradenomiliitto TRAL

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	kyllä
palkkasaatavat konkurssissa	kyllä
työhön liittyvät rikosasiat	muut kuin tahalliset tai törkeä huolimattomuus
työhön liittyvä sosiaaliturva	
• työttömyys	
◦ työttömyysturva	kyllä
• työnantajan järjestämät lisäeläkkeet/eläkevakuutukset	kyllä
• työkyvyttömyyseläke	kyllä
• vakuutukset	
◦ työtapaturma	kyllä
◦ ammattitauti	kyllä

Avun muoto oikeusturvavakuutus (if)

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja omavastuu	merkitys vakuutetulle vähäinen 15 %, vähintään 350 € (TRALlin oma lakimies tai yhteistyökumppani) 15 %, vähintään 1 000 € (muu lakimies)
oikeudenkäyntikulujen katto	15 000 € (TRALlin oma lakimies tai yhteistyökumppani) 5 000 € (muu lakimies)
kulut oikeuden ulkopuolella	kyllä
enimmäisraja vakuutuskauden aikana	-
vastapuolen kulut hävittäessä	kyllä, sisältyvät kulurajaan
Neuvottelut työnantajan kanssa	kyllä

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat

sisältö	kyllä
rajoitukset	kaikki ei

Työhön liittymättömät asiat

sisältö	puhelimitse (Suomen Juristit Oy) kattaa tilanteet, jotka voit esittää puhelimesta ilman, että lakimies perehtyy asiakirjoihin tai muuhun materiaaliin
---------	--

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus

omavastuu	kyllä (If)
korvauksen katto	15 %, vähintään 350 € 84 000 €
rajoitukset	ei tahallisuus eikä törkeä huolimattomuus

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	kyllä
palkkasaatavat konkurssissa	kyllä
työhön liittyvät rikosasiat	muut kuin tahalliset tai törkeä huolimattomuus
työhön liittyvä sosiaaliturva	
• työttömyys	
◦ työttömyysturva	neuvonta + tarvittaessa avustaminen
• työnantajan järjestämät lisäeläkkeet/eläkevakuutukset	kyllä
• työkyvyttömyyseläke	kyllä
• vakuutukset	
◦ työtapaturma	kyllä
◦ ammattitauti	kyllä

Avun muoto oikeusturvavakuutus (If)

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja	merkitys vakuutetulle vähäinen
omavastuu	10 %
oikeudenkäyntikulujen katto	12 000 €
kulut oikeuden ulkopuolella	ei
vastapuolen kulut hävittäessä	ei

Neuvottelut työnantajan kanssa kyllä

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat kyllä (liiton oma toimisto + Asianajotoimisto Susiluoto Oy)
sisältö kaikki
rajoitukset ei

Työhön liittymättömät asiat puhelimitse (Eversheds Asianajotoimisto)
sisältö kattaa tilanteet, jotka voit esittää puhelimesta ilman, että lakimies perehtyy asiakirjoihin tai muuhun materiaaliin

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus kyllä (If)
omavastuu 100 €
korvauksen katto henkilö-/esinevahinko 85 000 €; varallisuusvahinko 42 000 €
rajoitukset ei tahallisuus eikä törkeä huolimattomuus

Palvelualojen ammattiliitto PAM

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	kyllä	
palkkasaatavat konkurssissa	kyllä	
työhön liittyvät rikosasiat	kyllä	
työhön liittyvä sosiaaliturva		
• työttömyys		
◦ työttömyysturva		kyllä
• työnantajan järjestämät lisäeläkkeet/eläkevakuutukset		kyllä
• työkyvyttömyyseläke		kyllä
• vakuutukset		
◦ työtapaturma		kyllä
◦ ammattitauti		kyllä

Avun muoto liitto maksaa, oma lakimies tai ulkopuolinen asianajaja

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja	0 €
omavastuu	0 €
oikeudenkäyntikulujen katto	ei rajaa
kulut oikeuden ulkopuolella	ei rajaa
vastapuolen kulut hävittäessä	kyllä

Neuvottelut työnantajan kanssa kyllä

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat	kyllä
sisältö	kaikki
rajoitukset	ei

Työhön liittymättömät asiat ei

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus ei

YTK-Yhdistys

Oikeusapu

Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa

Sisältö

työsuhdeasiat	vain työsuhteen irtisanominen tai purku työnantajan toimesta
palkkasaatavat konkurssissa	ei
työhön liittyvät rikosasiat	ei
työhön liittyvä sosiaaliturva	ei

<i>Avun muoto</i>	oikeusturvavakuutus (LähiTapiola)
vakuutuskausi	kalenterivuosi

Avun taso ja rajoitukset

saatavan vähimmäisraja	500 € tai muuten vakuutetulle vähäinen merkitys
omavastuu	15 %, vähintään 250 €
oikeudenkäyntikulujen katto	10 000 €/vakuutustapahtuma
kulut oikeuden ulkopuolella	5 000 €/vakuutustapahtuma
enimmäisraja vakuutuskauden aikana	20 000 €
vastapuolen kulut hävittäessä	ei korvata

Neuvottelut työnantajan kanssa	ei avusteta
---------------------------------------	-------------

Oikeudellinen neuvonta

Työsuhdeasiat	puhelimitse Opuslex -asianajajaverkosto
sisältö	kattaa tilanteet, jotka voit esittää puhelimesta ilman, että lakimies perehtyy asiakirjoihin tai muuhun materiaaliin
rajoitukset	ei TESSin sisältöä koskevia asioita

Työhön liittymättömät asiat	ei
------------------------------------	----

Muut

Ammatillinen vastuuvakuutus	ei
------------------------------------	----

Yhteenvetoa

Kaikkien ammattiliittojen oikeudellisille palveluille yhteistä on se, että ne neuvovat työntekijää kaikissa työhön liittyvissä – sekä työsuhdetta että esimerkiksi työhön liittyvää sosiaaliturvaa koskeissa – asioissa. Liitot myös avustavat neuvotteluissa työnantajan kanssa. Yleensä ongelmat saadaan ratkaistua neuvotteluissa, eikä asiaa tarvitse viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Ammattiliittojen oikeudellisten palvelujen merkittävin ero on oikeudenkäyntiä vaativien riitojen hoitamisessa. Osa liitoista hoitaa oikeudenkäynnit liiton omalla kustannuksella käyttäen joko omia tai ulkopuolisia lakimiehiä ja osa tarjoaa jäsenilleen oikeusturvavakuutusta auttaen samalla työntekijää asianajajan löytämisessä. Myös vakuutuksen kattamien oikeudenkäyntikulujen ylärajassa sekä oikeudenkäyntikulujen omavastuussa on eroja.

- Niissä liitoissa, jotka hoitavat oikeudenkäynnit omalla kustannuksellaan, ei jäsenillä ole mitään kuluriskiä, jos liitto myöntää heille oikeusavun: oikeudenkäyntikuluilla ei ole omavastuuta eikä ylärajaa.
- Niissä liitoissa, jotka tarjoavat jäsenilleen vakuutuksen, jäsenille koituu oikeudenkäynnistä kuluja ainakin omavastuun osalta. Lisäksi vakuutus kattaa oikeudenkäyntikulut vain vakuutuksessa määritellyn ylärajan saakka eikä vakuutus kata aina vastapuolen kuluja, jos juttu hävitään. Tällä on merkitystä erityisesti silloin, jos juttu hävitään, koska voitettaessa vastapuoli tuomitaan lähes aina maksamaan voittajan kulut.

Vaikka ammattiliittojen oikeudellisissa palveluissa onkin eroja, nämä keskinäiset erot ovat pieniä verrattuna ammattiliittojen ja YTK-yhdistyksen palvelujen eroon.

1. YTK-yhdistyksen työntekijälle tarjoama neuvonta ei kata työehtosopimusten tulkintaa koskevia asioita toisin kuin ammattiliittojen tarjoama neuvonta.
2. YTK-yhdistys ei avusta työntekijää työnantajan kanssa käytävissä neuvotteluissa toisin kuin ammattiliitot.
3. YTK-yhdistyksen oikeusturvavakuutus kattaa vain tilanteet, joissa työnantaja on päättänyt työntekijän työsuhteen. Ammattiliitot tarjoavat oikeudenkäynnissä apua kaikissa työsuhteeseen liittyvissä asioissa ja useissa muissa työhön liittyvissä asioissa.

Työhön liittyvät riidat on rajattu kotivakuutuksiin sisältyvien oikeusturvavakuutusten ulkopuolelle, joten niistä ei ole mitään apua työhön liittyvissä asioissa.

Ammattiliittojen ulkopuolella oleville työntekijöille tarjolla olevat työhön liittyvät oikeudelliset palvelut ovat olennaisesti heikompia kuin ammattiliittojen jäsenten saatavilla olevat. Työntekijän kannattaakin harkita tarkasti haluaako säästää ja hankkia pelkästään työttömyysturvan vai onko halukas maksamaan oikeusturvasta. Tällöin kannattaa pohtia omaa asemaansa työmarkkinoilla: esimerkiksi pystyykö saamaan helposti ja nopeasti uuden työpaikan, jos pitää lähteä nykyisestä työstä.

	Ammattiliitto Pro	Insinööriliitto	Tradenomi-liitto TRAL	Rakennus-insinöörit ja -arkkitehdit RIA	Palvelu-alojen ammattiliitto PAM	YTK-yhdistys	Kotivakuutus
Avustaminen oikeudenkäynnissä tai viranomaisissa							
Työsuhdeasiat	+	+	+	+	+	hyvin rajoitetusti	—
Palkkasaatavat konkurssissa	+	+	+	+	+	—	—
Työhön liittyvät rikosasiat ^a	±	±	±	±	±	—	—
Työttömyysturva	+	+	+	+	+	—	—
Työntajan järjestämä lisäeläke/eläkevak.	+	+	+	+	+	—	—
Työkyvyttömyyseläkkeet	+	+	+	+	+	—	—
Työtapaturma/ammattitauti (vakuutukset)	+	+	+	+	+	—	—
<i>Avun muoto, taso ja rajoitukset</i>							
Liiton oma/oikeusturvavakuutus	oma	vakuutus	vakuutus	vakuutus	oma	vakuutus	vakuutus
Saatavan vähimmäisraja	vähäinen	vähäinen	vähäinen	vähäinen	0	500 €	-
Ostavastuu*	0	15 %/150 € ^b	15 %/350 € ^b	10 %	0	15 %/250 €	-
Korvattavien oikeudenkäyntikulujen yläraja*	ei rajaa	20 000 € ^b	15 000 € ^b	12 000 €	ei rajaa	10 000 €	-
Kulut oikeuden ulkopuolella	+	+	+	—	+	5 000 €	-
Vastapuolen kulut hävittäessä	+	+	+	—	+	—	-
<i>Neuvottelut työnantajan kanssa</i>	+	+	+	+	+	—	-
Oikeudellinen neuvonta							
Työsuhdeasiat	+	+	+	+	+	±	—
Rajoitukset	-	-	-	-	-	ei TES	-
Muut asiat	+	+	+	+	—	—	—
Ammatillinen vastuuvakuutus	+	+	+	+	—	—	—
Ostavastuu	100 €	100 €	15 %/350 €	100 €	-	-	-
Korvauskatto	100 000 €	100 000 €	84 000 €	85 000 €/42 000 € ^c	-	-	-

*) oikeudenkäyntikulut alioikeudessa tyypillisesti 10 000–20 000 €

^a) rikosasioissa joko tavallista tiukempi harkinta oikeusavusta päätettäessä taikka tahalliset tai törkeää tuottamusta osoittavat rikokset rajattu ulkopuolelle

^b) omavastuun suuruus ja oikeudenkäyntikulujen katto riippuu käyttäkö liiton omaa/liiton suosittamaa vai ulkopuolista lakimiestä. Taulukossa näytetään liiton oma/suosittama lakimies, joka on jäsenelle edullisempi.

^c) henkilö-/omaisuusvahingot

Lopuksi

Kun huomattava osa työntekijöistä suhtautuu ammattiliittojen tarjoamiin etuihin samalla tavoin kuin kulutushyödykkeisiin ja vertailee liittojen tarjoamaa palvelua esimerkiksi YTK-kassan ja -yhdistyksen palveluun, on tärkeää, että tiedot palvelun ominaisuuksista ovat helposti saatavilla esimerkiksi ammattiliittojen sivuilla. Koska työttömyysturvan taso on säädelty laissa eikä sillä voi kilpailla, on tärkeää, että liiton oikeusturvapalveluja koskevat tiedot ovat esillä riittävän tarkasti ja selkeästi jo silloin, kun työntekijä harkitsee itselleen sopivaa ratkaisua. Tietoja ei missään tapauksessa kannata pitää jäsentunnusten takana.